

" อัสวพาหุ " กับการใช้วรรณกรรมเพื่อเผยแพร่แนวความคิด
และอุดมการณ์ทางการเมือง

นางสาวสิริรัตน์ พุ่มเกิด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974 - 632 - 161 - 7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16724860

" ASVABAHU " AND THE USE OF LITERATURE FOR THE
DISSEMINATION OF POLITICAL THOUGHT AND IDEOLOGY

Miss Sirirat Phumkird

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

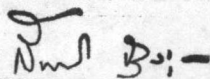
Chulalongkorn University

1995

ISBN 974 - 632 - 161 - 7

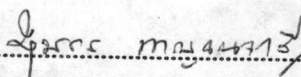
หัวข้อวิทยานิพนธ์ " อัสวพาหุ " กับการใช้วรรณกรรมเพื่อเผยแพร่แนวความคิด
และอุดมการณ์ทางการเมือง
โดย นางสาวสิริรัตน์ พุ่มเกิด
ภาควิชา ประวัติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค

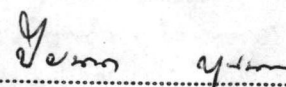
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

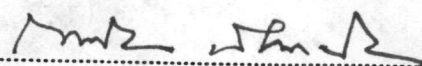

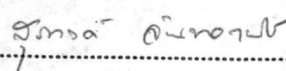
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร กาญจนจारी)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ณรงค์ พ่วงพิศ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

สิริรัตน์ พุ่มเกิด : " อัสวพาหุ " กับการใช้วรรณกรรมเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและ

อุดมการณ์ทางการเมือง (" ASVABAHU " AND THE USE OF LITERATURE FOR THE DISSEMINATION OF POLITICAL THOUGHT AND IDEOLOGY)

อ. ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ปิยนาด อนุภาค , 224 หน้า . ISBN 974-632-161-7

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงการใช้อรรถนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงใช้พระนามแฝงแทนพระองค์ว่า " อัสวพาหุ " เป็นสื่อสำคัญในการเผยแพร่แนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองไปสู่ประชาชน ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ " อัสวพาหุ " ใช้อรรถนิพนธ์เป็นสื่อ

ผลจากการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ " อัสวพาหุ " ทรงเลือกใช้อรรถนิพนธ์เป็นสื่อ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ภูมิหลังส่วนพระองค์ พระปรีชาสามารถพิเศษทางด้านวรรณกรรมและปัจจัยภายนอก ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทั้งภายในและนอกประเทศ แนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของ " อัสวพาหุ " มีลักษณะเฉพาะของอุดมการณ์ชาตินิยม ศูนย์กลางของความรักชาติ ก็คือความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ อุดมการณ์ชาตินิยม อันหมายถึงชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกำหนดของพระองค์เอง แนวความคิดและอุดมการณ์ชาตินิยมที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของ " อัสวพาหุ " แบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ 1. แนวความคิดและอุดมการณ์ในการต่อต้านชาวต่างชาติ 2. แนวความคิดและอุดมการณ์ในการสร้างเจตนคติเกี่ยวกับลัทธิการปกครอง 3. แนวความคิดและอุดมการณ์เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต 4. แนวความคิดและอุดมการณ์ในการสร้างเจตนคติต่อการสงครามและกลยุทธ์ในการรบ เนื้อหาของวรรณกรรมยังสะท้อนให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้ากับสภาพสังคมไทยในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยไม่อาจสรุปได้ว่า การใช้อรรถนิพนธ์เพื่อเผยแพร่แนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของ " อัสวพาหุ " ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงไร อย่างไรก็ตามก็ตีปรากฏปฏิกริยาตอบโต้จากผู้อ่านที่เป็นนักเขียนกลุ่มปัญญาชนในขณะนั้นบ้าง ทั้งในลักษณะที่ตอบโต้งานวรรณกรรมในพระนามแฝง " อัสวพาหุ " และในพระนามแฝงอื่นที่มีสาระเกี่ยวเนื่องกัน นอกจากนี้ " สื่อ " วรรณกรรมของ " อัสวพาหุ " ก็ยังคงอยู่ตราบนานเท่านานนี้ ดังจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมบางบทบางตอนได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นตัวอย่างเสมอ เนื่องจากให้สาระ และแนวคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งในการประพฤติปฏิบัติของบุคคล ต่อตนเอง และสังคม

ภาควิชา ประวัติศาสตร์

สาขาวิชา ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

C410301 : MAJOR HISTORY

KEYWORD: ASVABAHU / LITERATURE / POLITICAL THOUGHT / IDEOLOGY

SIRIRAT PHUMKIRD : " ASVABAHU " AND THE USE OF LITERATURE
FOR DISSEMINATION OF POLITICAL THOUGHT AND IDEOLOGY. THESIS

ADVISOR : PROF.PIYANART BUNNAG, Ph.D. 224 pp.

ISBN 974-632-161-7

This thesis studies the use of literature by King Vajiravudh, who used the pseudonym " Asvabahu ", as an important medium in the dissemination of political thought and ideology.

Key factors which led " Asvabahu " to choose literature as his medium may be divided into 2 kinds : internal factors, which comprised his own personal background and his special literary gifts, and external factors, namely the political, economic, and social situation both inside Thailand and abroad. The political thought and ideology which appeared in the literary works of " Asvabahu " were characterized by their nationalism. The focus of patriotic feelings comprised loyalty towards the monarch. Nationalism, here signifying the nation, religion, and monarchy, was an ideology laid down by King Vajiravudh himself. The nationalistic thought and ideology which appeared in the literary works of " Asvabahu " may be divided into 4 types : 1. thoughts and ideology against certain nations and nationalities ; 2. thoughts and ideology to promote the king's ideas of government ; 3. thoughts and ideology concerning how to conduct oneself; and 4. thoughts and ideology to foster certain ideas and attitudes about war and military strategy. The subject-matter of these literary works also reflected very clearly the interaction between King Vajiravudh's writings and Thailand's social conditions at that time.

It is not possible to conclude with any certainty how much success " Asvabahu " had in using literature to disseminate his political ideology. Nevertheless there were reactions from the intellectual readers of his day, both to works written by the king under the name " Asvabahu " and related works by him using other pseudonym. Nevertheless the use of " Asvabahu "'s works as a medium for the dissemination of ideology continues to this day. For instance, " Asvabahu "'s work is still regularly quoted, owing to the usefulness of its contents and ideas on the proper conduct of oneself, both as an individual and as a member of society.

ภาควิชา.....ประวัติศาสตร์

สาขาวิชา.....ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องมาจากบุคคลที่สำคัญยิ่งคือ ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนความปรารถนาดี ความช่วยเหลือ และกำลังใจแก่ผู้เขียนด้วยความเมตตากรุณาเสมอมา ไม่เพียงแต่ในด้านวิชาการเท่านั้น สิ่งเหล่านี้จะอยู่ในความทรงจำของผู้เขียนตลอดไป

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร กาญจนจारी , รองศาสตราจารย์ ณรงค์ พ่วงพิศ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวนิช ที่ช่วยให้คำแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นในการสอบวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณธีรเดช ชื่นประภานุสรณ์ คุณจิตติมา พรอรุณ และ คุณประกิต สะเพียรชัย ผู้ซึ่งเป็นเพื่อนที่มีความปรารถนาดี และมีความเข้าใจให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณจักรภพ ศรีงาม ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นรูปเล่มสมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สิ่งท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณบิดา - มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจ เป็นธุระเอาใจใส่ช่วยเหลือแก่ผู้เขียนเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ

บทที่

1. บทนำ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ปัญหาและขอบเขตของการวิจัย.....	4
วิธีการดำเนินการค้นคว้าและวิจัย.....	5
ความหมายและความสำคัญของวรรณกรรม.....	6
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้ากับพระราชกรณียกิจในการประพันธ์.....	13
ความสำคัญของพระนามแฝง " อัสวพาหุ ".....	20
ความหมายของแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง.....	25

บทที่

2. " อัสวพาหุ " กับปัจจัยในการใช้ " สื่อ " วรรณกรรม.....	28
ปัจจัยภายใน : ภูมิหลังส่วนพระองค์.....	29
พระอุปนิสัยและกิจกรรมส่วนพระองค์.....	30
พระปรีชาสามารถพิเศษทางด้านวรรณกรรม.....	34
ปัจจัยภายนอก : สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมทั้งภายในและนอกประเทศ.....	40
ความขัดแย้งในราชสำนัก.....	41
เหตุการณ์กบฏ ร.ศ. 130.....	46
ปัญหาชาวจีนในประเทศไทย.....	49
การต่อต้านอิทธิพลตะวันตก.....	51
แนวพระราชดำริทางการเมืองในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	55

บทที่

3. การใช้วรรณกรรมเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและ อุดมการณ์ทางการเมืองของ " อัสวพาหุ "	58
แนวความคิดและอุดมการณ์ชาตินิยมของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	58
แนวความคิดและอุดมการณ์ในการต่อต้านชาวต่างชาติ.....	76
การต่อต้านชาวจีน.....	76
การต่อต้านอิทธิพลชาวตะวันตก.....	111
แนวความคิดและอุดมการณ์ในการสร้างเจตนคติเกี่ยวกับ ลัทธิการปกครอง.....	125
แนวความคิดและอุดมการณ์เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต.....	141
แนวความคิดและอุดมการณ์ในการสร้างเจตนคติต่อสงคราม และกลยุทธ์ในการรบ.....	151

บทที่

4. วิเคราะห์ผลและผลกระทบของการใช้สื่อวรรณกรรม ของ " อัสวพาหุ "	159
โคลนติดล้อของ " อัสวพาหุ ".....	168
ล้อติดโคลนของ " โคนันทวิศาล ".....	176

บทสรุป.....	184
รายการอ้างอิง.....	189
ภาคผนวก ก.....	198
ภาคผนวก ข.....	213
ประวัติผู้เขียน.....	224